

PROF. MUDR. JAROSLAV KOTULÁN ZEMŘEL

Odešel vpravdě renesanční člověk: ovládal několik světových jazyků, v nichž mohl přednášet a komunikovat na konferencích i se zahraničními studenty, latinu znal nejen tu lékařskou; nebyly mu cizí názory antických filosofů; miloval a aktivně provozoval hudbu, do posledních dní měl předplatné v divadlech a koncertních síních;

své spolupracovníky udivoval a potěšil nápaditým veršováním při jejich jubileích.

Jakkoliv máme pana profesora bytostně spojeného s Moravou, jeho rodným městem je Praha, kde se narodil v listopadu 1927; od nejútlejšího věku už vyrůstal a žil na Moravě. Jeho studijní léta přerušilo válečné uzavření gymnázií, takže maturitu skládal až v roce 1946 a po ní nastoupil na lékařskou fakultu v Brně, kde promoval v roce 1951. Poté se profiloval jako pediatr a byl silně ovlivněn zakladatelem brněnské pediatrie prof. Teyshlem. Záhy si uvědomil význam prevence pro zdravý tělesný a duševní vývoj dětí a mládeže a připojil se k prvním poválečným zakladatelům hygienických a epidemiologických oborů v ČSSR. Prostřednictvím tzv. „hlavních úkolů“ ministerstva zdravotnictví vypomáhal hygienikům v terénních institucích pochopit smysl sledování faktorů životního stylu a využít je pro hodnocení a ovlivnění zdravotního stavu populace. Tuto koncepci moderního pojetí „public health“ mohl rozvíjet až po společenské transformaci v 90. letech 20. století.

Z dnešního pohledu lze obdivovat, jak komplexně chápal problematiku veřejného zdraví v době, kdy převládal prostý přístup k „prostředologii“, svázaný mnoha limity. I v období tuhé normalizace dokázal najít přístup ke světové odborné literatuře a iniciovat zájem u svých spolupracovníků při hledání nosných témat pro výzkumné záměry. Věděl, jak je významné propojení s vědními obory sociálního lékařství a veřejného zdra-

votnictví a kromě úzké spolupráce s katedrou na lékařské fakultě zařadil do personálního sboru katedry i programátora a instruktora výpočetní techniky. A tak v době „počítačového dávnověku“ si brněnští medicíci zvykali na průběžné testové ověřování svých znalostí.

Ve výzkumu pracovníci katedry pod vedením prof. Kotulána studovali geografické rozdíly ve zdravotním stavu obyvatel ČSSR využitím sice známých, ale do té doby prakticky nepoužívaných statistických metod věkově standardizované úmrtnosti; výsledky překvapovaly kolegy zapojené do mezinárodního výzkumu RVHP. Metodologie se stala později základem pro longitudinální zkoumání vlivu jaderné elektrárny v Temelíně na zdraví populace v jejím okolí. V úkolu nadále pokračují odborníci, které si v Ústavu ochrany a podpory zdraví Lékařské fakulty pan profesor vychoval.

Byl beze sporu hlavní odbornou autoritou, která zvýšila a dlouhodobě udržovala odbornou autoritu a prestiž našeho oboru. Při nedávném pročitání 2. vydání objemné oxfordské publikace „Public Health“ jsem s údivem shledala, že Kotulánovo pojetí preventivního lékařství pokrylo v podstatě celý komplex veřejného zdraví.

Pan profesor byl nejen teoretikem zdravého životního stylu, ale sám jej i praktikoval. Spontánně a radikálně přestal kouřit. Měl velmi rád pohyb. Na fakultě kolem sebe shromáždil obdobně naladěné kolegy, kteří se alespoň jednou týdně scházeli v tělocvičně při hraní volejbalu. Rád jezdil na kole, zahradničil, v zimě na Vysočině proháněl běžky.

My, jeho kolegové, jsme měli exkluzivní možnost poznat se a spolupracovat s člověkem, který byl obdařen úžasnou inteligencí, talentem, pevnou vůlí, usilovností a vytrvalostí a od kterého jsme se snažili podle svých skromných sil a možností něčemu přiučit.

Pane profesore, bylo nám ctí se od Vás učit, s Vámi pracovat. Nezapomeneme na Vás.

Jménem pracovníků Ústavu ochrany a podpory zdraví Lékařské fakulty Masarykovy univerzity

Prof. MUDr. Draboslava Hrubá, CSc.